

A HARMINCÉVESEK MAGYARORSZÁGA.

— Egy halálraítélt nemzedék. —

MAGYAR SZEMLE már több számában foglalkozott a magyar ifjúság helyzetével, jövőjével, sorsával. A kérdés azonban nemcsak e folyóirat hasábjain át került a nagyközönség elé. Már közel másfél éve itt is, ott is felbukkan s igyekszik minél inkább magára vonni a figyelmet.¹ Ez a következetes törekvés, mely túllépte a szórványosság jellegét, már magában bizonyosság arra nézve, hogy itt egy egész speciális és valóban égető problémája bontakozik ki a megnehezült magyar életnek.

Egy évtized óta benne élek az ifjúsági életben s az egyetemi évek után is részt vettem az ifjúság társadalmi jellegű szervezkedéseiben, mégpedig a 28—34 évesek, az utolsó háborúban volt és a forradalmak alatt egyetemen járt ifjúság szervezkedéseiben. Nem lesz talán érdektelen, ha nagyrészt személyes tapasztalataim nyomán ismertetem a 30 évesek problémáit, oly látószögből, mint ahogy azt ők maguk is látják.

Kerék Mihály, aki ötnegyed évvel ezelőtt boncolta az új nemzedék problémáit, nagyon szomorú eredményre jutott. „Az új magyar generáció“ — írta cikke zárószóiban — „vagy beletörődik sorsába és feláldozza élete hivatását vagy idegenbe megy szerencsét próbálni. A magyar nemzetet — nyilvánvalóan — mindkét esetben veszteség éri. A jövő társadalmában pedig egy nagy űr, egy nagy folytonossági hiány fog mutatkozni. A jelenben devalvált magyar jövő krízise lesz ez.“²

Legutóbb lényegében ugyanezen eredményre jutott Szekfű Gyula is. Szerinte a 30 évesek nemzedéke magára maradt társadalom. Az előtte járóktól természetes szakadékok választják el, a mögötte jövőben pedig már nem talál utánpótlást. Mert a 20—24 évesek nemzedéke már sokkal alaposabban képzett, értékesebb generáció. A 30 évesek nemzedékénél a szellemi magáramaradottság mellett ott van tehetőtöbbletül az úttörés nehezebb feladata, a szociális elhelyezkedéséért folyó küzdelem súlyosabb része. Ifjúsága legszebb ideje, a 24—30 közötti esztendő, az államháztartás berendezésének rája

¹ Az ifjúság politikai törekvésű rétegének először Antal István fejtette ki álláspontját az Új Élet 1927. I. számában. Ugyanezen folyóirat 1927. IV. számában Kerék Mihály foglalkozott az új nemzedék problémáival. A Magyar Szemlében eddig Weis István (III. 328 l.), ifj. Jambrekovich László (III. 621.), Szekfű Gyula és Antal István (III. 132 l.) szoltak hozzá a kérdéshez. Az ifjúság intranzigens csoportjának Makkai János adott hangot (Ifjú szívekben élek. 28. l. és a Magyarság 1927. karácsonyi száma). E cikk a saját véleményén kívül elsősorban ezeket tartotta szem előtt.

² Új Élet 1927, 114 l.

nézve katasztrofális lebontásának idejére esett. Ez az ifjúság maga előtt találja még a régi rendszer korosztályait, mögötte egyre torlódik fel a jobban képzettek generációja s a 30 évesek hat-tíz évfolyamot kitevő társadalmi él fog sikkadni részben a szociális küzdelmek során, részben a szellemi küzdelemben; az elsöben elővéd volta, a másodikban a rájáözönlőknél gyöngébb végzettsége miatt. A 30 éveseknek — e szerint — a mostoha gyermek sorsa jutott. „Anyagi és lelki szükségét szenved“ s ha leigázza a sokkal különbnek vélt, most végző ifjak serege, akkor jövőjét ebben a mondatban foglalhatjuk össze: a harmincévesek nemzedéke halálra van ítélve s alkotómunka nélkül fog nyomtalanul elhullni az idő rostáján.

A fenti megállapítások igen szomorúak. Kérdem: oly gazdag-e a magyar faj, hogy eltékozolhatja tíz esztendei virágzásának gyümölcs-hozását? A látszat ma az. így látják egyrészt azok, akik a 40 évesek beérkezett nemzedékéből a révben figyelik, magukon kívül álló tehetlenséggel, az elnyeletés ellen küzdő ifjúságot, másrészt azok, akik a 30 évesek közül már kifáradtak az emberhez méltó életért folytatott sikertelen harcokban. És ez a látszat nagyon megközelíti a lényegét. Talán van még mód és alkalom a segítségre, de az egész nemzedék már alig menthető meg. A segítség csak egyeseket érhet. Azt hisszük, hogy ez a szelekció, ez a kiválasztódás volt a legkegyetlenebb az egymást váltogató magyar nemzedékek élettörténetében.

A 30 évesek nemzedéke ma még nem érzi szellemi felkészültség terén versenytársnak a 24 éveseket. így tehát még nem eleven valóság az, csupán lehetőség, amit bukása egyik tényezőjéül állapítottak meg. Annál inkább érzi azonban, hogy a fizikai életszükségletekért folytatott harca kilátástalan s fel fogja örölni az egész nemzedék energia-készletét, annak azt a részét is, amelyet a békeévek nemzedékei a közéleti tevékenységre fordíthattak a fizikai szükségletek kielégítése után. Gyakran hallunk hangokat, amelyek kizárólagosan az államháztartás mai berendezését s annak a múlt időkből rekrutálódott irányítóit teszik felelőssé az ifjúság súlyos anyagi helyzetéért. Az ifjúságnak az a része ez, amely úgy véli egy csapással megoldhatónak a kérdést, hogy kitartással döngeti a politikai élet kapuját. De egy fecske nem csinál nyarat, néhány ifjú ember még non képes elvégezni azt a nagy elhelyezkedési lehetőség teremtést, ami megoldaná a 30 évesek szociális problémáját. Talán csak akkor lenne a politikai szereplésnek jelentősége e nemzedékre ma, ha a hatalmat tudná átvenni. Ez pedig a mi viszonyaink mellett talán egy nemzedéket megmentene, de a nemzet életében kiszámíthatatlan balkövetkezményekkel járhatna, mint azt maga Antal István is elismerte. A 30 évesek politikai szereplésének tehát semmi jelentősége sem volna e nemzedék szociális megmentése szempontjából. Bizonyos, hogy az államháztartás mai berendezettsége, illetve az ország élén állók nem tehetők a maguk összeségében felelősekké az ifjúság 8—10 korosztályának elporladásáért. De éppoly bizonyos, hogy vannak oly rendelkezésre álló lehetőségek az államhatalom kezében, amellyel még mindig meg lehet menteni azt, ami még menthető, mint alább ki is fogom fejteni. De hogy végre tisztázzuk a felfelé sokszor hangoztatott felelőség kérdését, meg kell látnunk,

hogy az ifjúság halálra ítélt nemzedéke sokkal nagyobb tényezők és erők áldozata, mint egy bármilyen felelős kormányzati rendszer, vagy mint a szanálás és a többi emlegetni szokott tényező.

Ez a nemzedék tragikus nemzedék. Férfiúvá serdült a monarchia végnapjainak idejére, bár még lényében gyermek volt. Egész neveltetése a húszmillió Magyarországi igényeihez mérten készítette elő őt az életre s mikor 18—20 éves korában végigélte a háború egy-két lövészárkos esztendejét, az egyetemi éveket egy felizgatott légkörben, nem várt anyagi nehézségek között, gyors iramban abszolválta. Végül, mikor kikerült az életbe, egészen más körülmények fogadták, mint amilyenek számára nevelték. Az utána jövő generáció már a kenyérharc terén is szívósabb lesz, hisz abba nevelődött bele. A 30 évesek nemzedéke mást talált, mint amire szánva volt s nagy tömegében — úgy látom — ma is éppoly idegen a szűk országkeretben, mint nem egyszer az az idős nemzedék, amely hatalmon lévén, most alakítja ki azt a belső berendezést, amely mindkettőtől egyként idegen lesz, amely igazán csak a legifjabb nemzedékben fogja csak megtalálni a ráneveltséget. Ez a tragikuma ennek a nemzedéknek. Egy súlyos jelentőségű korszákfordulón, mikor az öregek készítik elő a jövőt, ő nem a jövő első generációja, hanem még az öregeknek onnan is leszakadt utócsapata. Az öregeknél már jövőtelen, az ifjaknál még a múlt korosztálya.

Foglaljuk össze problémáinkat a saját látószögünkben nézve. Az úgynevezett ifjúsági probléma, mint fentiekből is láttuk, két merőben elütő természetű kérdéskomplexum: a 30 évesek és a legifjabbak életkérdése — s ha vannak is közös részletei a két kérdésnek, mint ahogy természetében közös, de okaiban és eredményében már elütő a végzetek nehéz anyagi helyzete, a sokat emlegetett kialakulóban levő új kultúrproletáriátus és a diáknyomor, mégis e két kérdéscsoportot egy elbírálás alá vonni lehetetlen. Ez alkalommal az utóbbira nem is kívánok kitérni s csak a 30 évesek ma még közelebb fekvő kérdéseit foglalom össze.

Nem skatulyázás diktálta okokból, hanem a dolog természete szerint ennek a nemzedéknek is kétirányú az életproblémája. Mások a trianoni és mások az utódállamokban élő magyar ifjúság elé tornyosuló nehézségek. Az utóbbi talán teljesen kiesett a hazai közvélemény érdeklődéséből, de mi nem mehetünk el mellette, mert a magyarság egyetemének szempontjából — állítom — sokkal életbe vágóbb ez a kérdés, mint az itthoniak sorsa. Hiszen, ha az utódállamok magyarságának életéből esik ki egészen az otthon maradt ifjúság tíz évfolyama, az lehetetlenné teszi azt, hogy a legújabb generációk valaha is el tudjanak helyezkedni s erősségeivé tudjanak lenni az ottani magyarságnak. Felvethető ezen az alapon a kérdés: nem volt-e bűn a magyarság egyeteme ellen az, hogy az utódállami magyarság ifjaiból ez a nemzedék mintegy 50%-ban ott hagyta az ősi földet s így önmaga felére redukálta az ottani magyarság férfiállományát? Bizonyos, hogy ezt a nagy vérkibocsátást igen meg fogja számban érezni az utódállamok magyarsága. Ennék ellenére nem tragikus, sőt bizonyos szempontból hasznos is volt ez a kiözönlés. Nem volt tragikus azért, mert a magyar

impériumra lélekszámozott magyar intelligens ifjúság oly nagy száma, mint amennyit a középiskolákkal kitűnően ellátott szélek termeltek, úgysem tudott volna ott elhelyezkedni s csak ott súlyosbította volna a helyzetet a kenyérért folyó testvérharccal. Hasznos volt annyiban, hogy — bár itt megnehezítette az ifjúság elhelyezkedését — új szint és oly tömeget hozott az itteni ifjúságba, amely annak kelesztő kovása s úgy látom, súlyosabb csoportja lett. Az utódállamokból történt kivándorlás szükségszerű szelekció volt — eddig, azonban már nem kívánatos a jövőben. A kivándoroltak végzik — úgyszólván egyedül — az utódállamok magyarságával való szellemi kapcsolat kiépítését és fenntartását s hihető, hogy ezt — ami lényegében ma az egész magyarság egyedüli összefoghatása — megalapozzák annyira, hogy a legifjabb nemzedék már újabb bevándorlók nélkül is fenn fogja tudni tartani.

Az otthon maradt 50% hivatása elfoglalni, illetve megőrizni minden lehető pozíciót s azt öröklésszerűen átadni az ifjabb nemzedéknek. A hűségesküt nem tett s elbocsátott tisztviselői kar kidőlése után úgyszólván semmi közéleti tér nem maradt meg ott a magyarság számára. Ezeket az elvesztegetett pozíciókat kell részben visszaszereznie, másrészt non járt, töretlen úton: a gazdasági életben kell annyi helyet vívnia ki fajának, hogy az utánpótlás ne legyen kénytelen kultúrájából adni anyagi életére kiapadása miatt. Ha ezt a feladatot nem végzik el ott a 30 évesek, 8—10 év múlva az újabb nemzedék képtelen lesz erre, már csak az államalkotó népelem megerősödése miatt is. Amíg tehát az itthoni nemzedék sorsa szinte osztálykérdéssé jelentéktelenedik (lényegében arra felé is fejlődik) a nemzet életkérdése mellett, addig az utódállamok ifjú nemzedékének problémája ezt jelentőségében messze túlhaladja s a magyar faj gyökerének ágait óyja vagy engedi átmetszeni. A csonka országból nem látjuk helyzetét e nemzedéknek oly világosan, mint a magunkét, de minden aggódó rokonszenvünk az övé s a trianoni Magyarország közvéleménye sem vesztetheti el őt óvó és figyelő tekintete elől.

A hazai ifjúság sorsának problémái egy főtengety körül jegecesednek ki; ez egyrészt az el nem helyezkedettek elhelyezkedésének kérdése, másrészt az elhelyezkedettek anyagi sanyarúsága: tehát szociális kérdés. Ez veszi elejét annak, hogy ez az ifjúság szellemi felkészültsége hiányosságait pótolhassa, vagy hogyha fel tudott egy része kellően készülni, az a bennerejlő értékeket ki is termelhesse. Ez az oka annak, hogy ideáljai még mindig az előtte járó nemzedékből kerülnek ki (Ady és Szabó Dezső) s maga nem árult el még egy korszakot jelentő zsem't sem.

Mert ugyan milyen ma a 28—34 éves ifjú anyagi helyzete? Az ilyen korú itthoni magyar ifjúság két, nagy lélekszámú és egy, elenyészően csekély lélekszámú csoportra oszlik. A nagy csoportokban vannak az állandó kereset nélkül állók, illetve csak szükségkéréssettel bírók, másrészt az állandó elhelyezkedéssel bírók, kik azonban csak alig keresnek meg főfoglalkozásukkal annyit, amennyi leszállított igények mellett is megközelíti, de el alig éri a létminimumot. A kiváltásos sorsúak szűk kategóriájába azokat számítom, akiknek elhelyezkedésük annyira sikerült, hogy keresetük eléri egy hasonló korbeli

ifjúember háború előtti keresetének vásárlóerejét. Ilyen már csak azért is igen kevés van és lehet, mert ez az ifjúság alig egy pár évvel végzett a szanálás kezdete előtt, leginkább épp a szanálás kezdetére lépett ki a főiskolák kapuin az életbe. Így tehát e kategóriába csak az ifjúság idősebb évjáratái és azok a szerencsésebbek juthattak be, akik ugyan már a középévjáratokba estek, de ezt összeköttetések révén még diminálni tudták. A középévjáratok nagyobb részén s az alsóbb évjáratokon még a legsúlyosabb protekció — pedig ez még a legutóbbi időkhöz nagy tényező volt ily kérdésekben — sem tudott és tud segíteni.

A másik két kategóriából az el nem helyezkedettek, vagy a szükség-elhelyezettek sorsa a nehezebb. Az a mérnök, jogász, orvos és a többi, aki munka nélkül áll, vagy a megélhetés biztosításáért kénytelen szakképzettségét nem igénylő, felkészültségéhez nem is rokon munkát vállalnia, bár kétségtelenül elismerést érdemel ezért, lassan, de biztosan csúszik a meghasonlás felé. Belátja, hogy fanatikus hitű felkészülése, mire sokszor nélkülözve és nehéz küzdelmek közepeit volt csak képes, magasabb készület nélküli embertársai fölött nemhogy előnyt nem biztosít neki, de még kenyeret sem ad. Ez a belátás aztán a legjobb esetben is cinikussá teszi, megsemmisülnek előtte a szellemi ideálok. De igen gyakran oly lelki leromlást is okozhat, hogy az illető kieshet a középosztály világszemléletéből folyó értékelésből és egy alacsonyabb osztály, a fizikai munkásosztály világszemléletét veheti fel s e szerint értékeli. Vagyis elvész a középosztály számára s a kenyérharcot hirdető osztályába csúszik, kultúrproletárrá lesz. Ez a csoport az, amelynek megmentésére össze kell fognia — mint Székfi Gyula írta — a társadalomnak.

Ez tehát társadalmi feladat; Főiskolát végzett ifjaink igen nagy százalékát békében az állami gépezet szívta fel. Ma aránytalanul több az elhelyezkedni kívánó s jóval kevesebb az állami elhelyezkedés lehetősége. A társadalomnak kell megteremtenie azokat a lehetőségeket, amelyek révén ez a csoport eredeti hivatásának élhetve megmaradhat a társadalom számára annak, amit tőle képzettségénél fogva a társadalom elvár. Az állam számára a másik csoporttal szemben vannak ehnulaszthatatlan feladatok.

E másik csoport, az állandó elhelyezkedettek kategóriája, szerencsésebb. De az idetartozók is inkább csak lelkiekben, mint anyagiakban. Szerencsésebbek lelkiekben, mert munkakörük megfelel annak az előképzettségnek, melyet szereztek maguknak, tehát a lelki meghasonlás és az előkészület hiábavalóságának belátása itt nem következik be. Ők nem kaptak lökést az élettől a kultúrproletár elégedetlen csoportja a kialakulni látszó társadalmi osztály felé. De anyagiak terén ezek sem szerencsésebbek. Hosszú éveket töltenek el nem egyszer fizetési osztályon kívül, vagy oly fizetési osztályban, mely nem biztosítja számukra úgyszólván a létminimumot són. Amikor pedig elérik a VIII. fizetési osztályt, annak jövedelme sem elegendő magasabb fokú igények kielégítésére, mert évek kellene ekkor arra, hogy a felgyűlt adósságokat a révbejutottak letörleszthessék. Házasságkötésre csak úgy gondolhatnak, ha a leendő élettárs vagyonos, vagy pedig szintén kenyérkereső. Az elsőből nem sok van, a másodikkal való

házasság pedig eleve kizárja azt a gyermektermést, amennyit az állam jövője megkíván.

A 30 évesek ifjúsága nemcsak mint értéktermelő van halálra ítélve a nemzet számára, de súlyos anyagi helyzete miatt családokként legalább egy gyerekkel rövidíti meg a jövőendő Magyarországot is. Az ország pedig talán elpazarolhatja könnyelműen 8—10 év szellemi termőképességét, de nem tizedelheti meg ugyanannyi korosztály utódhozadékát.

Mint mondtam, amíg az el nem helyezkedetteknel a társadalmon áll a segíthetés, addig az elhelyezkedettek sorsán nagyrészt csak az állam segíthet. Az állam; hisz a szabadpályán elhelyezkedett ifjúság az ma is, amely még leginkább jövőképes és hihetőleg révbejutó. Az államnál elhelyezkedettek azok, akik jelenleg kénytelenek azt hinni, hogy életük és jövőjük gyökerét meddő talajba eresztették. Az állam segítő feladatára konkrét javaslataim vannak. Vegyünk egyetlen adott esetet s ebből világosan szembe fóg tűnni, hogy mi módon lehet itt segíteni, mik lehetnek itt az állam teendői.

Ismerek valakit: hat és fél éve áll egy állami kultúrintézmény szolgálatában, bölcsésztudori oklevelét hat évvel ezelőtt kitüntetéssel szerezte meg. Ma 29 éves. Szaktudományát irodalmilag állandóan műveli. A hat és fél évi szolgálat alatt azt érte el, hogy másfél év óta fizetéstelen gyakornok (addig napidíjas volt) s havi 106 P 12 fillér fizetést élvez (szakdíjnoki illetményt). A költségvetés keretei között 1929 július 1 előtt helyzetében változás nem is következhet be, azaz legalább 7 és ½ évet tölt úgy állami szolgálatban, hogy nem kerül fizetési osztályba. Nem akarom a hasonló példákat megsokszorozni, hisz csak azért említem ezt is, hogy lássuk mit tehet itt az állam.

Először is sürgősen törvényt kellene alkotni, hogy állami hivatalokban főiskolai képesítéssel csak akkor lehet valakit napidíjasnak vagy fizetéstelen gyakornoknak alkalmazni, hogyha a költségvetésben meg van adva a lehetőség, hogy ki lehet az illetőt egy év leforgása alatt fizetési osztályba nevezni. Egy év alatt minden főiskolát végzett vagy fizetési osztályba nevezendő ki, vagy pedig egy féléven belül — esetleges meg non felelés esetén — elbocsátandó, de egy évnél tovább napidíjasként nem alkalmazható.

Csak ez a mód alkalmas arra, hogy az állam ne vegyen fel fölös számú főiskolát végzett fiatal munkaerőt, akiket később fizetési osztályba sorozni nem tud és hogy azokat, akiket egyszer magához kötött, előmenetelben is tudja részesíteni. Ez a legbiztosabb módja az előleges állami létszámcsökkentésnek s egyben megszüntetése a főiskolát végzett állami alkalmazottak proletariátusának. Mert, ha valakit, vagy valakiket hely hiányában nem alkalmaz az állam, azért felelőségre nem vonható, de ha alkalmaz, foglalkoztat, ám ezért úgyszólván még a létminimumhoz sem juttat sokakat hosszú éveken át, hibázatható, hisz ezzel megint csak az elkeseredettek és korafáradtak, elfásultak tábora növeltetik.

A második állami, illetve törvényhozási feladat a főiskolát végzett állami alkalmazottak anyagi helyzetének oly rendezése, hogy az illetők aránylag fiatalon családot tudjanak alapítani s ez a családi élet anyagi

okokból ne csak együttélés, de minél számosabb utódnevelő is lehessen. A konkrét javaslatom erre nézve is megvan. Ha valaki főiskolát végzett, ezzel olyan munkakészséget gyűjtött magának, mely alkalmassá teszi arra, hogy magasabb fokú és nagyobb jelentőségű állami feladatokat lásson el, munkakört töltsön be. Végtelenül fonák tehát az a helyzet, hogy — mondjuk — egy 6—8 éve tanító középiskolai tanár ugyanannyi fizetést kapjon, mint az a IV. középiskolát végzett irodai segédszemély, aki 15—20 év alatt szintén eljutott a IX. fizetési osztályba. Még szembetűnőbb ez akkor, ha a tanár legkorábban 23 éves korában kezdte el működését s a segédhivatalnok már 18 éves korában, mert ez esetben a 36—38 éves, négy középiskolát járt kap annyit, mint a 30—32 éves főiskolát végzett állami tisztviselő. Egyrészt, hogy e fonákságok megszűnjenek, másrészt, hogy a fiatal főiskolát végzett állami tisztviselők anyagi helyzete véglegesen rendeztessék, kívánatos, hogy a törvényhozás iktassa törvénybe a főiskolai pótlékokat.

A főiskolai pótlék a fenti kettős célt kívánná szolgálaim, tehát csak az alsóbb, a X—VIII. fizetési osztályokban volna életbeléptetendő. A VII. fizetési osztályba ugyanis már aránylag kevés non főiskolás tisztviselő jut be, illetve akik ide jutnak főiskolai végzettség nélkül, sokkal lassabban jutnak eddig, semmint ez a főiskolát végzettekre nézve sérelmes lehetne. Nemkülönb a VII. fizetési osztály jövedelme már némileg mégis elegendő egy nem szokatlanul nagyszámú család szerény polgári életmódjának a fenntartására. Az alkotandó törvény szerint a X. fizetési osztályban, annak fokozatai szerint a főiskolát végzett tisztviselő havi 110, 100, illetve 90 pengő főiskolai pótlékokat kapjon, a IX. fizetési osztályban 80, 70 és 60, a VIII. fizetési osztályban pedig 45, 35 és 20 pengőt. Ezáltal az állam szolgálatába lépő és kinevezést nyert diplomás fiatalember havi 280 pengő fizetéssel kezdené meg az életet s ez a fizetés az első 12 évben, ha nem is növekednék s a második 12 évben pedig kisebb mértékben növekednék az eddiginél, már a kezdetben elegendő alap volna úgy a kultúréletre, mint a becsületes családalapításra.

Ha figyelembe vesszük, hogy az állami tisztviselői karnak aránylag nem nagy százaléka a főiskolai végzettségű s ennek is milyen hányada van a X., IX. és VIII. fizetési osztályokban, nemkülönb azt is, hogy a főiskolai pótlékokat a más fizetési kulcs szerint jobban dotált bírói karnál megfelelően kisebb arányban kell megállapítani, akkor azt sem lehet ellene kifogásul emelni, hogy ez a főiskolai pótlék kivihetetlen, mert az államháztartás nem bírja el ezt a megterhelést. Egy mindenkit kielégítő mértékű, általános fizetésrendezés — bármily kívánatos lenne is — ma valóban kivihetetlen, de ezt a megterhelést megrázkódtatás nélkül el kell viselnie az államháztartásnak.

E két törvény egyszer és mindenkorra véget vetne annak, hogy az állami pályára özőnlhessen a fiatalság, mert ez csak a tényleges hiányt tudná felvenni. Ez pár év alatt megindítaná az állami elhelyezkedésekért tülekedő ifjúság előzetes, önkéntes szelekcióját a lehetőség egyedül egészséges numerus claususával. Már a célkitűzésnél rákényszerítené a tömegeket a nem állami elhelyezkedés keresésére, az ily természetű felkészülésre, másrészt máról-holnapra megteremténé

a tökeerős, életképes, intelligens, ifjú állami tisztviselőosztályt, ami pedig a jövő állami igazgatás letéteményese. E két mélyreható eredményen kívül végül megmentené az elfásulástól, elértéktelenedéstől a 30 évesek nemzedékének egy jelentős hányadát s feloldaná a rá kiszabott halálos ítélet alól.

Egy harmadik feladata is van az államnak: a szolgálati idő túlszolgálhatásának és az álláshalmozásnak megszüntetése. Tagadhatatlan ugyan, hogy a 35. szolgálati évet betöltött tisztviselő igen sokszor szellemi és fizikai ereje teljében van s nagy tapasztalatával hasznosabb is talán, mint a helyére lépő fiatalabb ember. De amit az ilyenek visszatartásával nyerne az állam, azt elveszti sokszorosan egy fiatalember ily módon való távoltartásával, mert a visszatartott egyén a maga teljes nyugdíjával (ami már rendszerint 3—4-szerese egy kezdő ember fizetésének) tovább is egzisztencia marad, míg a fiataltól az egzisztencia-teremtés lehetősége vétetik el. Már pedig ma odamódosíthatunk egy közismert mondást: az állam annyit ér, amennyi a biztos egzisztencia benne. Az egzisztencia nélküli kiművelt fő inkább veszély, mint érték. A nyugdíjazások pontos végrehajtása mellett kívánatos még, hogy senki több külön-külön dotált állami pozíciót ne halmozhasson össze. Ez, a mellett, hogy ismét csak az egzisztenciák szaporodását jelentené, még a teljesebb munkát is eredményezhetné, mert kézenfekvő, hogy minden állami pozíció egész embert kíván s egy esetleg gyengébb kaliberű, egész ember is többet végezhet, mint egy nagytehetségű, megosztott idejű és munkakörű másik. Ez a két intézkedés külön törvényhozási munkát sem igényel, az illetékeseknek ez teljesen hatalmában áll. Pedig ez már azért is fontos, mert úgy látom, hogy a fiataloknak az öregek elleni élesebb állásfoglalása sohasem az idősebbek, hanem a kiöregedettek ellen szól. Az ifjúság nem a törzset akarja kivágni, hanem az önmaguktól lehullani nem akaró túlérett gyümölcsöket szeremé eltávolítani, melyek elveszik az ő rügyének kifejlődése elől a nekik már szükségtelen, de itt életkérdést jelentő táplálékot.

Van még egy feladat, ez közös feladata lenne az államnak és a társadalomnak. Meg kell valami úton szervezni a 30 évesek nemzedékének a hitelügyét. Érdemes volna és szükségszerű is, statisztika készítése e nemzedék megdöbentő eladósodásáról. Azt hiszem, fiatal nemzedék vállát még nem terhelte akkora adósság, mint ezét. Közpon-tosítani kellene ezeket a hiteleket s elejét kellene venni annak, hogy a fiatalok, nem könnyelműségből fakadt, de elkerülhetetlen élet-szükségletből eredő adósságok a révbejutás utáni első tíz évet is tönkre-tegyék, vagy pedig még előbb letörjék az önhibáján kívül eladósodottat.

A társadalomnak is, az államnak is lépéseket kell tennie e nem-zedékért. Ma még sötétnek láthatják színeimet azok, akik nem köztünk élnek s azt látják csupán, hogy az ifjúság küzd, bízik, remél. De mi látjuk, hogy a küzdéshez szükséges erő állandóan csökken, a biza-kodáshoz kellő lelkiereő is felörlődik s a hitet lassan a kételkedés váltja fel. Ez a folyamat megindult már a felszín alatt. Meg szabad-e engedni, hogy egy nemzedék lelkileg összeomoljon? Pedig a feltörő hangok, melyek türelmetlenül követelik a helyet az „öregektől“, ha ezt nem egyesek, de csoportok hallatják, már ezt jelzik. A természetes szaka-

dékok egyre mélyülnek a fiatalság lelkében az öregek felé. Menteni csak addig lehet, amíg nem késő s már a huszonharmadik órában tartunk. Az ifjúság, mely jobb sorsra méltó, idegei végső megfeszítésénél tart, de nem lehet tudni, nem fogja-e egyszer a küzdelmet, minden nemzeti érzése mellett is, osztályharcra alapokra féktetni.

Azonban azok a tendenciák, amelyek az ifjúság egyes emberei, esetleg csoportjai részéről a politikai érvényesülés iránt megnyilvánulnak, ma még korántsem ilyen osztályharcot jelentő megmozdulások. Ettől még esztendőök választatnak, ha addig nem javítana a helyzeten az állam és a társadalom. A politikai törekvések általában idegenek az ifjúság egyetemétől. Azt mondhatnám, hogy ez az ifjúság nem napi politikát akar csinálni, hanem nemzetpolitikát. Nem köznapi szempontok, hanem átfogó nagy célok vezetnek. Akik a politikai érvényesülésért harcolnak, azért mégis az ifjúság emberei, mert egy érvényesülési alkalmat akarnak ők is megnyitni az ifjúságnak. A politikai érvényesülést az ifjúság nem mint öncélt nézi, hanem mint egy érvényesülési alkalmat a sok közül, amely még zárva van előtte s míg az e téren harcolókat nem vezetni személyes érdek, addig ydük van az ifjúság támogató rokonszenve.

A politikai térre törekvő ifjúság is csak egy részjelensége a nagy egésznek: az ifjúság keresi azt az elhelyezkedési lehetőséget, ami eddig minden nemzedéknek kijárt előtte s ami most el van dőle zárva. Veszedelemmé ez a jelenség csak akkor lehetne, ha az ifjúság azt fogja látni, hogy az elzárkózás dőle tervszerű s az ő 8—10 korosztályát az utána jövő jobb képzettségű generációk reményében a politikai téren is halálra ítélték. Mert akkor az ifjúság könnyen odakeseredhet, hogy politikai érvényesülés hdyett a hatalomra fog törekedni. Ezt pedig nem szabad megengedni soha. A hatalomban természetsszerűleg mindig egy nemzedék van számszerinti többségben, de kizárólagos csak forradalmi alapon lehet. Ezt Mussolini mindenkör hangsúlyozza is.

Ha az ifjúságot valóban eléri a rászabott halálbüntetés, — láttuk — csak az intelligens szociáldemokrácia s az elkeseredett csakazértis-ellenzék száma növeltetnék meg. Pedig ez az ifjúság, amdynek inkább szerencsétlensége, mint bűne, hogy rossz időben született, magában más feladatokat tűzött ki célul.

Nincs jogom az egész ifjúság nevében szólani, de egyes kialakult ifjúsági csoportokat ismerve, amit állítok, az az ifjúság jelentősebb tömegének ideálja. A 30 évesek Magyarországnak két megvalósítandó álma van: megteremteni a magyar faj kulturális egységét, összefogni minden magyart a faji kultúra egységében és megteremteni azt a demokratikus Magyarországot, amdyben a demokrácia a magyar faj minden egyéb érdekeket maga alá rendelni tudásából fakad.

És a 30 évesek Magyarországa tesz is e célokért, nemcsak álmodik. Legyen szabad pár példát említenem. Pénztelen, összekötötés nélküli, Erdélyből kiszakadt fiatalok másfél éve megindítottak egy folyóiratot, a „Híd“-at, amely kétségtelenül a leginkább tudta eddig összefogni a felvidéki, erdélyi, délvidéki s csonkaországi fiatal írótehetségeket.

Itthon ugyan még alig figyeltek reá, de a végek lapjai már hasábokat szenteltek neki, ott már látják benne a kulturális összefogás első, már nemcsak kísérletszerű tényét. A másik feladatra alakult meg már három év előtt a „Bartha Miklós Társaság”, hogy összefogja mindazokat a háborút járt ifjú nemzedékből s a nyomába törő jövő generációkból, akik bármi téren is ki akarnak és ki is tudnak emelkedni a csak kenyérkeresők közül és továbbépítői akarnak lenni a magyar művelődésnek s előharcosai a faji demokráciának. Alapszabályait három év után most kapta jóváhagyva vissza, de közel 150 tagja közt máris ott látjuk az ifjúság sok reprezentánsát és ígérését. Tartott eddig 27 vitaelőadást, egy előadóestét (alapszabály nélkül non tartott többet), több mint 800 nem ifjúsági, középosztálybeli hallgató előtt s ősszel megkezdte a munkástovábbképző előadásait. A „Híd” és a „Bartha Miklós Társaság” különböző időben, más-más útról indult el, mások is voltak az elindítói. Mégis ma már kezét fogva együtt dolgoznak. Az ifjúságban — állítom — megvan a készség egy táborba tömörülni, ha a magot jelentő összefogást életképesnek ítéli.

A 30 évesek Magyarországaért tesznek is s tenni is fognak mindaddig a 30 évesek, amíg a társadalmi és hivatalos közöny meg nem fogja őket Ölni. Itt az ideje, hogy az illetékesek számadást vessenek, pontos statisztikát készíttessenek s tartassák egy hivatalos jellegű ankét, olyan ankétra gondolok, mint aminő az 1926 október 24—

30-án tartott Közegészségügyi és Társadalompolitikai Országos Értekezlet volt, melyet maga a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter kezdeményezett, — amely nem fulladhat a meddőségbe: megtartassék-e ez az ifjúság? kívánatosak-e a céljai? értékesek-e valóban az értékei? erői? vagy nem!

A harmincévesek bíznak abban, hogy azok, akik számot vetnek, fel fogják menteni őket a halálítélet alól s ők — leszámítva azokat, akik máris menthetetlenül kihullottak soraikból — értékes munkát fejthetnek ki megálmódott Magyarországuért. De a számvetéssel késni nem szabad...¹

ASZTALOS MIKLÓS.

¹ Ehhez a rendkívül fontos nemzeti kérdéshez igen sok hozzászólást kaptunk olvasóink közül, melyek egyrészt — a fenti, pozitív javaslatokat tartalmazó cikk után — következő számunkban fogjuk közzétenni.